

V predkladanej diplomovej práci sme sa pokúsili zrekonštruovať československopoľský spor o tatranskú obec Javorina, ktorý sa stal jedným z výrazných momentov československo-poľských vzťahov medzivojnového obdobia.

Obec Javorina tvorila v nami sledovanom období pomerne malú a izolovanú komunitu, jej sociálne väzby iba výnimočne presiahli rámec najbližšieho okolia. Pod atraktivitu obce sa podpísala jej poloha v krajinársky prítlačlivom horskom prostredí, navyše v regióne, kde sa v priebehu dejín stretali ako slovenské, tak poľské vplyvy. Práve kombináciou týchto vplyvov sa tu vytvorili svojrázne etnografické pomery. Po rozpade podunajskej monarchie sa preto Javorina ocitla v širšom pásme, kde sa zrážali ambície vznikajúceho československého štátu a obnovovaného štátu poľského.

Pôvodný spor o štátoprávnu príslušnosť severnej časti historickej Spišskej župy prepukol na jeseň 1918 a postupne sa začlenil do rozsiahlejšieho československo-poľského územného sporu – centrálnu úlohu v ňom hralo Těšínske Sliezske. Keďže sa celé súperenie odohrávalo v rámci víťazného dohodového bloku, stalo sa hľadanie obojstranne uspokojivého riešenia problému súčasťou agendy parížskej mierovej konferencie. Veľmoci nabádali súperov k dohode, no neúspešne, z napätia okolo sporných teritórií rezultovali dokonca ozbrojené konflikty. Dialo sa tak v čase, keď sa celý stredoeurópsky priestor nachádzal v páse nestability, znepokojujúcej aj konsolidovanejšiu západnú časť kontinentu. Z tohto dôvodu mali československo-poľské vzťahy nesporný význam pre Európu ako celok a konciliácia pomeru Prahy a Varšavy bola v záujme rodiaceho sa poriadku medzinárodných vzťahov. Ako východisko pre určenie pokiaľ možno bezkonfliktného rozhraničenia sa ponúkala možnosť plebiscitu, k jej faktickému realizovaniu však nedošlo a v júli 1920 museli veľmoci delimitovať sporné územia priamo arbitrážnym výrokom.